Dodatek do „Biuletynu Kowieńskiego"

BIULETYN BAŁTYCKI

WILBI

Nr. Wilno, dn.27.VI.1933 r. 130.

T r e ś ć n u m e r u:

--§--

ŁOTWA:1.Z s e j m u ł o t e w s k i e g o ."Siegodnia" Nr.171/VI.33/: Sejm łotewski na ostatniem posiedzeniu większością 6-ciu głosów zatwierdził preliminarz budżetowy M-stwa Sprawiedliwości i przyjął wniosek posła Vintera zmniejszający wydatki na utrzymanie poselstw o 10 tys. łatów, przyczem oszczędność ta pójdzie na rekompensatę dla osób, które ucierpiały na skutek ustawy z dn.18 marca. Ożywiona dyskusja wywiązała się nad preliminarzem budżetowym M-stwa Spraw Wewn. Poseł Kalninsz w dwugodzinnem przemówieniu popartem licznemi dokumentami poddał ostrej krytyce działalność M-stwa Spraw Wewn., zwracając specjalną uwagę na prace policji politycznej. Br.Kalninsz wskazał, iż prześladowane są organizacje robotnicze w Łotwie, a w szkołach mniejszościowych każdego roku w okresie egzaminów dokonywane są aresztowania uczniów, których po egzaminach wypuszcza się na wolność. Kalninsz zapewnił, iż frakcja socjaldemokratyczna posiada dokumenty, stwierdzające, iż uczniom aresztowanym przez policję polityczną w Dyneburgu zaproponowano albo wstąpienie do policji politycznej, albo też przebywanie w areszcie do zakończenia egzaminów. Następnie Kalninsz omówił obszernie sprawę Perkontrustu, która to organizacja pomimo wykrycia w jej lokalu składu broni i prowadzenia przez jej członków szkodliwej agitacji wśród wojska, dotąd nie została zlikwidowana. W czasie święta pieśni członkowie Perkontrustu bez żadnych przeszkód rozpowszechniali ulotki faszystowskie, a policja wszelkiemi sposobami szła na rękę ich działalności. Członkami Perkontrustu są urzędnicy policji i urzędnicy państwowi. Zdaniem mówcy, najwyższy już czas położenia kresu działalności szarych koszul Perkontrustu, gdyż ludność Łotwy nie dlatego płaci podatki, by utrzymywać ludzi, szykujących obalenie obecnego ustroju. Następnie Kalninsz wskazał na ożywienie działalności hitlerowców niemieckich w Łotwie. W sferach politycznych krążą pogłoski, iż rząd litewski w celu zlikwidowania konfliktu w sprawie eksportu masła do Niemiec udzielił Niemcom wymaganej obietnicy niedopuszczenia do aktywnych wystąpień przeciwko hitlerowskim Niemcom bądź to wyrażających się w formie bojkotów, czy w jakiejkolwiek innej postaci. O ile obietnice takie faktycznie zostały złożone, to sprzeciwiają się one godności Niepodległej Republiki Łotewskiej.

Godnem uwagi było również wystąpienie posła Nuroka, który oświadczył, iż pomimo obietnic, udzielonych Niemcom poza plecami społeczeństwa, bojkot towarów niemieckich będzie kontynuowany nadal, zostanie przyjęta orjentacja w stronę Anglji, Francji i Belgji, a żadna siła nie zdoła tego postanowienia przełamać.

2. P r o t e s t "S o c j a l d e m o k r a t s a" p r z e c i w k o z a k a z o w i o d c z y t u d r . K a r l e b a c h a o h i t l e r o w s k i c h N i e m c z e c h ."Siegodnia" Nr.171./VI.1933/: "Socjaldemokrats" łotewski zamieszcza artykuł p.t."Rząd łotewski na klęczkach przed Hitlerem", w którym omawia kwestję ograniczenia wystąpienia dr.Karlebacha o hitlerowskich Niemczech. "Socjaldemokrats" po-

daje, iż na pół godziny przed terminem odczytu dr.Karlebacha w klubie żydowskim minister Spraw Wewn. zabronił mu wygłoszenia tego odczytu i nakazał mu wygłoszenie odczytu o ogólnej sytuacji Żydów na świecie. Jednakże dr.Karlebach nie mógł zastosować się do tego polecenia i zmuszony był w odczycie swym o hitlerowskich Niemczech słowo Niemcy zastąpić słowem Marokko, maskując w ten sposób swe prawdziwe intencje. "Oto do czego doszliśmy"- woła "Socjaldemokrats" i wyraża zdanie, iż prawdopodobnie rząd łotewski w rokowaniach z Niemcami udzieli hitlerowcom jakichś obietnic, do których realizacji obecnie przystąpił. Na zakończenie "Socjaldemokrats" wyraża protest przeciwko podobnej taktyce rządu i domaga się natychmiastowego jej zaniechania.-

3. W y k r y c i e w i e l k i e j o r g a n i z a c j i s z p i e g o w s k i e j w Ł o t w i e ."Siegodnia" Nr.171./VI.1933/:Łotewska policja polityczna wykryła działającą od szeregu lat na terenie całej Łotwy szerokorozgałęzioną organizację szpiegowską, działającą na korzyść jednego z europejskich państw ościennych. W sprawie tej zamieszani są K.Michelson, P.Szulc, Abeltiń, Friedrichson, Głott, Gertruda Braun, Artur Rezong, Czaule, Matison, Afeld i inni.-

4. P o l s k i h a n d e l k o m p e n s a c y j n y z Ł o t w ą. "Danz.V." Nr.142 /VI.1933/:Na wniosek konsula łotewskiego w Łodzi rozpoczęły się rokowania w sprawie utworzenia polsko-łotewskiego t-stwa dla handlu kompensacyjnego. Okazuje się bowiem,że większość polskich towarów włókienniczych mogłaby znaleźć rynek zbytu w Łotwie. Wzamian zaś firmy łotewskie dostarczałyby artykułów chemicznych, skór cielęcych i innych towarów.

ESTONJA:1. P r a s a e s t o ń s k a o z g r o m a d z e n i u n a r o d o w e m i r z ą d z i e ."Kaja" /z 17.VI.1933/ zamieszcza artykuł poświęcony zagadnieniom rozwiązania parlamentu, w którym m. in. pisze:"Postimees" i niektóre inne pisma starają się wmówić, że związek rolników nie podziela projektu rozwiązania parlamentu. Twierdzenie to jest całkiem nieuzasadnione. Frakcja związku rolników po referendum ludowem wogóle nie urządzała narad, to też nie mogła wcale tej sprawy rozważyć. Pomimo to niema ona nic przeciwko rozwiązaniu parlamentu i rozpisaniu nowych wyborów. Przedtem jedynie należy rozstrzygnąć kwestję rządów. Przecie obecny rząd w swej deklaracji zaznaczył,że jest tylko rządem tymczasowym i pozostanie do rozstrzygnięcia sprawy zmiany ustroju przez referendum, stawiając zmianę tę na pierwszem miejscu swego programu. Obecnie, gdy projekt ten upadł, jasną jest rzeczą, że rząd nie posiada zaufania narodu. Dlatego też musi on ustąpić miejsce nowemu rządowi, cieszącemu się zaufaniem narodu estońskiego.-

2. "K a j a" o n i e u d a n e j p r ó b i e r e f o r m y u s t r o j u . W związku z odrzuceniem projektu zmiany ustaw zasadniczych ukazał się w prasie estońskiej szereg artykułów. "Kaja" /VI.1933/ pisze, że główną winę upadku tego projektu ponosi J.Tõnisson. Mówi się o tem w całym kraju, twierdzą to nawet jego sprzymierzeńcy, członkowie partji nar.-umiarkowanej. Po wszystkich głupstwach,jakie codzień gotowała partja nar.-umiarkowana i osadnicy, nie mogliby Estończycy oczekiwać innego wyniku, chyba że stałby się cud. Wynik wspomnianego referendum jest votum nieufności względem obecnej koalicji i jej wodza J.Tõnissona. Niedopuszczalną jest rzeczą, by naród okazywał brak zaufania swemu rządowi i protestował przy każdej sposobności. Rząd taki musi ustąpić. Estonja przeżywa obecnie czasy, gdy kraj naprawdę potrzebuje takich przywódców, którymby mógł zaufać. Co się tyczy rozwiązania parlamentu, pismo nie podziela zdania: "Nie mamy nic przeciwko temu, że zostaną przeprowadzone ponowne wybory; musimy jednak przyznać, że nie polepszy to stanu rzeczy. Pod tym projektem partji nar.-umiarkowanej ukrywa się jej istotna myśl, by po rozwiązaniu parlamentu dać możność gabinetowi J.Tõnissona kierowania losem kraju i narodu według własnego uznania. W tym wypadku nar.-umiarkowana partja spróbuje odwrócić niechęć narodu do rządu i przenieść ją na parlament.

Osadnicze pismo "Maaleht" widzi przyczynę upadku projektu zmiany ustaw zasadniczych w niezadowoleniu obecnym parlamentu, którego większość nie chce spełnić najelementarniejszych żądań narodu. Wynik referendum ludowego wykazał, że naród wygłosił wyrok nad parlamentem i domaga się jego rozwiązania. Muszą być zarządzone nowe wybory. Ciężki okres kryzysowy wymaga zrozumienia dla życzeń narodu.

Naród nie oczekuje prezydenta, urzędników powiatowych, ani też wodzów swej gospodarki lecz tylko ratunku z kryzysu gospodarczego.

3."K a j a" o k o n i e c z n o ś c i u s t ą p i e n i a r z ą d u ."Kaja" /VI.1933/:Panująca koalicja drogą rozwiązania parlamentu zamierza odwrócić od siebie niechęć narodu i skierować ją przeciw zgromadzeniu narodowemu, by następnie panować dalej już bez żadnej troski; ten trick jednak się nie uda. Przez minione referendum naród estoński wyraził brak zaufania obecnemu rządowi, dlatego też gabinet J.Tönissona musi ustąpić. Dopiero wtedy będzie naród wiedział, co się ma stać z parlamentem.

Ten sam postulat wysuwa "Wöitlus". Obecny rząd musi być zastąpiony nowym, stojącym poza partjami, a który poprowadzi naród do ponownych wyborów. Musi być taki rząd, którego działalność zapewniłaby narodowi osiągnięcie jego praw przy przyszłem referendum i wyborach. Postępowanie obecnego rządu partyjnego przed odbytem referendum jest najlepszym przykładem tego,jak rządowi nie wolno postępować.

4. Ł o t e w s k o - l i t e w s k o - e s t o ń s k a k o n f e r e n c j a p r a s o w a ."Päewaleht" Nr.166 /VI.1933/:22 czerwca r.b. rozpoczęła się w Kose /w pobliżu Tallina/ estońsko-łotewsko-litewska konferencja prasowa. Ze strony Litwy biorą udział: dr.Puryckis, dr.Turauskas, red.Rasteinis, ze strony Łotwy:dyr.Behrsina, red.Wilde i ze strony Estoji:dyr.K.Kornel, redaktor naczelny E.Laaman, red.naczelny H.Oiderman, red.E.Jalak i red.J.Jajk. 21 czerwca odbyli Litwini z prezesem estońskiego związku prasowego K.Kornelem podróż po Estonji. Zwiedzano następujące miejscowości: Tartu, Pühajärve, Puhja, Puka, Törva, Mustla, Wiljandi, Wöhma, Pilistvere, Pöltsamaa, Türi, Rapla, Tallin.-

5.P r z y b y c i e ł o t e w s k i e g o p r e z y d e n t a d o T a l l i n a ."Rev.Ztg." Nr.139 /VI.1933/:23 czerwca przybył do Tallina łotewski prezydent Albert Kwiesis. Na upiększonym zielenią i flagami łotewskiemi i estońskiemi na dworcu znajdowali się: naczelnik Państwa J.Tönisson, przewodniczący parlamentu K.Einbund, min.Spr Zagr. prof.Piip, minister Spraw Wojskowych Kerem, małżonka posła łotewskiego p.Zarinsz, prezydent m.Tallina Usson, generałowie:Törwand, Jonson, Lill, przedstawiciel estońsko-łotewskiego związku zbliżeniowego. Wygłoszono szereg mów powitalnych, poczem prezydent Łotwy w towarzystwie naczelnika Państwa Estonji udał się na zamek "Toompea"

Zaznaczyć należy, że przybycie prezydenta Łotwy nosi oficjalny charakter. Estonję łączą z Łotwą stosunki tak kulturalne, jak gospodarcze. Rok rocznie odbywają przedstawiciele obu państw wzajemne odwiedziny dla zbliżenia obu narodów. Jeżeli tegoroczne przybycie prezydenta Kwiesisa stoi w związku z temi sprawami, cieszyć się należy, że są one rozstrzygane przez naczelników obu państw.

Estonja i Łotwa są złączone ze sobą węzłem losu pod wielu względami. Ten stan rzeczy wykazało przybycie prezydenta Łotwy do Estonji.-

P r z y j a z d d y p l o m a t ó w z a g r a n i c z n y c h n a ś w i ę t o p i e ś n i ."Rev.Ztg." Nr.132 /VI.1933/:W związku ze świętem pieśni, przybędzie do Tallina szereg zagranicznych przedstawicieli z Moskwy. M.in. przybędzie ze swoją żoną ambasador niemiecki w Moskwie von Rittenfeld, poseł fiński Yviö Koskinen, przedstawiciel Anglji Strang, konsul angielski Rapp, ambasador włoski Attolico, sekretarz poselstwa włoskiego Zanza, włoski attaché wojskowy de Ferrari, ambasador perski chan Pakrewan, ambasador turecki Hüsejn Ragib-Bei, sekretarz poselstwa francuskiego Conti i inni.

7. O d w o ł a n i e p o s ł a p o l s k i e g o w T a l l i n i e ."Rev.Ztg." Nr.134 /VI.1933/:Poseł polski w Tallinie, minister Libicki zostanie odwołany ze swego stanowiska 1 lipca r.b. wskutek mianowania go na kierownika P.A.T. Ustępujący poseł, który spędza obecnie urlop w Polsce, powróci do Tallina na święto pieśni, by jednocześnie wręczyć naczelnikowi państwa swe listy odwoławcze.

8. R e d u k c j e w u n i w e r s y t e c i e d o r p a c k i m. "Rev.Ztg." Nr.132 /VI.1933/:M-stwo Oświaty i Spraw Społecznych opracowuje obecnie projekt reorganizacji uniwersytetu dorpackiego, dotyczący szczególnie wydz.gospodarczo-technicznego. Ogółem zostanie zniesionych 20 katedr profesorskich na poszczególnych wydziałach, co umożliwi wprowadzenie sił profesorskich do wydziału technicznego dla da-

nia wykształcenia inżynieryjnego studentom.

Według tego projektu reorganizacja ta będzie dokonywana w ciągu 4 lat.-

9. Ruch w porcie tallińskim w maju r.b. "Rev.Ztg." Nr.136 /VI.1933/:Ruch okrętów w porcie tallińskim w maju przedstawia się, jak następuje:

Komunikacja zagraniczna.Wpłynęło:116 okrętów o 75558 tonn netto /w maju r.ub. 125 okr.o 71.950 tonn n./. Wypłynęło:134 okr.o 82.255 tonn netto /w maju 1932 r. - 140 okr. o 74.593 tonn n./.

Komunikacja nadbrzeżna.Wpłynęło:175 okr. o 11351 tonn n./V.1932 - 128 okr.o 9327 tonn n./. Wypłynęło:179 okr. o 10006 tonn n./131 o 8677 t.n./.

Ogółem wpłynęło 291 okrętów o 86.909 tonn netto, wypłynęło zaś 313 okrętów o 92.261 tonn netto.-

10.Estoński bilans handlu zagran.w maju r.b."Rev.Ztg." Nr.137 /VI.1933/:Według danych centralnego urzędu Statystycznego handel zagraniczny w maju r.b. przedstawia się następująco: Import - 18.267,8 tonn wart. 2767500 koron; eksport: 23.770,9 tonn wartości 3.194.100 kor. Bilans więc handlu zagranicznego wykazał stan czynny w wys.426.600 koron.

Według towarów import i eksport przedstawiają się następująco:

Import		Eskport.	
artykuły spoż	za 309.700 kor.	artykuły spoż.	za 1.281.000 kor.
surowce i półsur.	-894.500 "	surowce i półsur."	1.087.100 "
wyroby przemysł.	1.553.800 "	wyroby przemysł."	825.000 "-

11.Kontyngent na wywóz materjałów leśnych do Francji."Vaba Maa" Nr.138 /VI.1933/:We francuskim dzienniku urzędowym ukazały się dane,dotyczące kontyngentów na przywóz materjałów leśnych w III-cim i IV-tym kwartale r.b. do Francji.

Estonji przyznano kontyngent w wys.688 tonn.

12.Zmiana rozporządzenia o podatku kryzysowym."RevZtg." Nr.134 /VI.1933/:Rząd estoński zatwierdził projekt zmiany rozporządzenia o podatku kryzysowym,przedstawiony mu przez M-stwo Gospodarki.

Zmiany te przewidują zwolnienie od podatku kryzysowego, o ile dochód nie przekracza 100 koron. Pozatem dotyczą one technicznej części opodatkowania osób, mających dochody mieszane.

13. Zmniejszenie się dochodów państwowych."RevZtg.Nr.134 /VI.1933/:Według danych,dostarczonych przez M-stwo ospodarki,dochody państwowe w ciągu pierwszych dwóch miesięcy roku budżetowego wyniosły o 16% mniej, niż dochody w tymże okresie r.ub. Wzrost wykazały jedynie dochody,płynące z opłat stemplowych /o 2%/. Cła zmniejszyły się o 7%, akcyza o 8%, monopol spirytus 12,5%, dochody z kolei państwowych o 16,5%.

14.Zagrożenie kursu korony."Vaba Maa" Nr.138 /VI.1933/:Urzędowe pismo osadników "Maaleht" umieściło artykuł o treści następującej:

Obecny rząd,aczkolwiek niedługo sprawuje władzę,musiałby już wprowadzić w życie reformy gospodarcze i finansowe,jakich się domaga frakcja rolników,osadników, małorolnych i większość ludności prowincjonalnej.Jeżeli rząd nie uzna za stosowne spełnić te żądania,to szkoda czasu na kłótnie lecz trzeba będzie wyciągnąć z tego jak najdalej idące wnioski.

Wskutek tego artykułu w kołach gospodarczych poczęły krążyć pogłoski odnośnie kursu korony.Coprawda parlament przyjął wniosek utrzymania kursu korony na dotychczasowym poziomie,to jednak mniemania narodu są wręcz przeciwne.Przedstawiciele partji osadniczej przedstawili prezydentowi ultimatum,by w jak najbliższym czasie rozstrzygnął sprawę zmiany kursu korony.

13 czerwca odbyło się posiedzenie rady gospodarczej,na którem rozważono,jakie prawa przysługują rządowi poza prawem emisji pieniądza wymiennego.Jak wiadomo, J.Tönisson oświadczył w swej deklaracji, że będzie starał się utrzymać kurs korony na dawnym poziomie.-